

Uppmärksammat stipendium för riktigt hantverk

Sex nya murargesäller. Under 2021 fick Stockholm ett fint bevis på att muryrket både lever och har en ljusnande framtid. Reinhold Gustafssons stiftelse tog tillfället i akt och premierade de sex bevisligen skickliga hantverkarna med välförtjänta stipendier. Utdelningen skedde vid en ceremoni i Murmestare Embetets lokaler på Västerlånggatan 68 den 17 november. Med stipendierna hoppas stiftelsen inspirera fler till att förkovra sig inom de traditionella hantverksyrkena via den karriärmöjlighet som gesäll- och mästarbrev innebär.

Gesällbrev har en lång historia i Sverige och är en del av vår svenska hantverkartradition där breven visar att innehavaren har en väl dokumenterad yrkesskicklighet som förvärvats under lång yrkesverksamhet. Under 1900-talets senare del liksom inledningen på 2000-talet minskade betydelsen av gesällutbildningen. Fokus kom istället att riktas mot andra värden utifrån allt tuffare krav på lönsamhet, framväxten av nya lösningar och material mm. Hantverkskunnandet kom att hamna i skymundan.

Tack och lov försvann inte intresset och behovet av hantverket helt och hållet. Fortfarande fanns behovet av att underhålla landets kulturbyggnader. Idag har vi fått ett nytt läge där värdet av gediget hantverk återigen börjar få plats i Sverige. Detta som ett resultat av starkt engagemang från olika individer och organisationer vilket har gjort att utvecklingen kunnat vändas. Muryrket har fått en renässans och marknaden för skickliga hantverkare ser ut att gå mot en ljusare framtid. Men behovet av fortsatt engagemang och stöd är alltså viktigt.

Därför var stipendieutdelningen till de nyblivna gesällerna ett mycket uppskattat evenemang. Givetvis för de sex gesällerna som med tydlig glädje och stolthet kunde ta emot sina stipendier och blommor från Reinhold Gustafssons stiftelse och Jan Kruhsberg, svärson till grundaren Reinhold Gustafsson. Men även de cirka 30 inbjudna gäster som fanns på plats och kunde ta del av både inspirerande berättelser om muryrkets historia liksom de sex stipendiernas syn på yrket och hantverkets framtid.

Under samtalen runt borden framgick det tydligt hur betydelsefullt stiftelsens arbete är för muryrket som kulturhantverk.

– Insatserna som Reinhold Gustafssons stiftelse bidrar till är en viktig del i den här utvecklingen, menar Helene Hanes, från Statens Fastighetsverk som har gedigen kunskap inom området. Fastighetsverket och andra förvaltare av kulturbyggnader är beroende av skickliga murare och andra hantverkare som kan arbeta enligt gamla traditioner, material och tekniker. Reinhold Gustafssons stiftelse fungerar som en samlande kraft i arbetet att lyfta fram möjligheterna inom yrket.

Jan Kruhsberg berättar om lite om bakgrunden till varför Reinhold Gustafsson skapade stiftelsen.

– Reinhold insåg tidigt hur viktigt det är med skickliga hantverkare. Han var stark anhängare av gediget hantverk och kvalitet. När Reinhold fick möjlighet att lägga grunden för stiftelsen i samband med sin 70-årsdag var det ett stort steg. Han skulle varit stolt över den utveckling hans egen stiftelse bidragit till liksom se de här sex skickliga hantverkarna stå här idag.

Behovet av kunniga murare som behärskar sitt hantverk intygades av flera i samband med stipendieutdelningen.

– Om vi ska kunna klara underhållet och i många fall återställandet av våra kulturbyggnader runt om i landet måste vi ha god tillgång till murare som behärskar yrket på samma nivå som våra nyblivna gesäller, menar Per-Anders Johansson tidigare kollega till Helene Hanes och starkt engagerad i kulturhantverkets utveckling genom sin medverkan i ett annat av Reinhold Gustafssons stipendiestyrelsens engagemang - Kulturhantverksstipendiet.

Kulturhantverksstipendiet är, till skillnad mot gesällbrevsstipendiet, ett stöd till att ge fler möjlighet att lära sig mer av de traditionella teknikerna. Detta genom att komma ut på kulturbyggnader runt om i landet som genomgår renovering. Det som närmast i tur är renoveringen av Storkyrkan i Stockholm.

– Man skulle kunna säga att Kulturhantverksstipendiet är tänkt att fungera som en dörröppnare till ett mer utvecklat hantverk där hantverkare får möjlighet att arbeta tillsammans med erfarna murare som till exempel våra sex nyblivna gesäller, förklarar Jan Kruhsberg.

De två stipendiedelarna blir därmed två delar länkar i en kedja som kan bidra till att fler kan ta steget och utvecklas inom sitt hantverk som murare.

Årets gesäller tillika stipendiater heter Björn Jernebring, Mikael Eriksson, Olof Good, Petri Sulin, Roger Berg och Roger Kvisth. Av de sex kommer fem från Valvet Fasad och en från Puts och Plattsättning. Båda företagen har stor erfarenhet av renovering av kulturbyggnader och tillhör en exklusiv skara entreprenörer som ofta anlitas när det handlar om uppdrag som kräver hög skicklighet och insikt om de olika utmaningar som kan ställas i den här typen av projekt.

– Det gäller att både kunna de traditionella teknikerna och materialen och ha kunskap att kartlägga en byggnads historia ur ett byggnadstekniskt perspektiv, berättar Thomas Löow, Murmästare på Puts & Plattsättning. Som regel läggs det åtskilliga timmar av studier, arkivsökande och undersökningar innan vi överhudtaget kan börja med själva jobbet på plats. Arbetet sker alltid i nära samverkan med beställare, arkitekter och olika experter. Ett minst sagt spännande och kul jobb som man aldrig tröttnar på.

Den uppfattningen delades också av de sex stipendiemottagarna.

– Det här är ett jobb som är roligt även efter, som i mitt fall, över 40 år i yrket, menar Mikael Eriksson från Valvet Fasad. Det är visserligen ett fysiskt krävande jobb men det känns väldigt tillfredsställande att se resultatet av det man gör. Gesällbrevet och stipendiet är ett fint bevis på att det vi gör är värdefullt.

Roger Kvisth från Puts & Plattsättning instämmer i den bilden.

– Det gör att man växer och får en bekräftelse på sin kompetens, menar Roger.

Både Roger Kvisth och Mikael Eriksson ser gärna att fler utvecklar sig vidare inom hantverket vill bidra med sina kunskaper. Båda har givetvis erfarenhet av att lära upp andra och skickar även med ett tips.

– Även om det kan verka smart att använda vår kompetens uppe på ställningen så skadar det inte att låta andra, mindre erfarna få göra jobbet så att vi kan vara med vid sidan av och handleda i stället, förklarar Mikael Eriksson. Det är viktigt att fler får träna sig på de olika delarna som man ska kunna enligt de traditionella teknikerna.

Det finns flera idéer om hur murarhantverket ska kunna utvecklas framöver.

Helen Hanes, Per-Anders Johansson, Linda Lindblad från Hantverkslaboratoriet och Richard Isaksson från Svenska Kyrkan hade ett möte den 26 oktober där man diskuterade möjligheten att samla tidigare stipendiater och skapa ett nätverk. Helene Hanes förklarar hur det skulle kunna fungera:

– Tanken är att murarna/stipendiaterna själva ska driva nätverket men med stöd initialt från oss i gruppen runt Kulturhantverksstipendiet. Nätverksträffarna skulle kunna kombineras med studiebesök. Närmast tittar vi möjligheten att besöka Storkyrkan som genomgår en omfattande renovering. Efter studiebesöket kan man fortsätta till Murmestarembetets lokaler på Västerlånggatan och få en dragning av Thomas Lööv om arbetena på Stockholms slott. Man kan även presentera Murmestarembetet och dess historia. När det här skulle kunna genomföras är dock osäkert än så länge.

Fakta om Reinhold Gustafssons stiftelse:

När före detta Åldermannen Reinhold Gustafsson (1920-2013) fyllde 70 år, insamlades en grundplåt till en stiftelse vars ändamål är att främja undervisning och utbildning av byggarbetsledare och hantverkare inom Stockholmsområdet. Stor vikt läggs vid vård av äldre byggnader och i gammalt byggnadshantverk, områden som låg Reinhold Gustafsson varmt om hjärtat. Stiftelsen stöder promoveringen av Mästare och Gesäller inom Stockholmsregionen.

Stiftelsens ambition är att fortsatt medverka till att gesäll- och mästarbrev fortsatt delas ut. Stipendiet till gesäller är 15 000 kronor. För mästare är stipendiebeloppet 40 000 kronor. Stipendier för mästarbrev har inte delats ut under de senaste åren. Två av stipendiaterna kommer att ingå i den nyligen tillsatta referensgruppen för projektet "Främja hantverksyrkena". Detta syftar till att i ett första steg kartlägga, underlätta och tydliggöra vilka verksamheter och stipendier som finns att söka för hantverkare, arbetsledare och andra verksamma inom mureri, sten, trä och plåt som vill vidareutveckla sig inom yrket.

Detta ska förhoppningsvis leda till ett ökat intresse och motverka kompetensutarmningen som sker av de traditionella hantverksyrkena som branschen lider av.